

DE OORSPRONG EN BETEKENIS VAN ICONEN

Het Griekse woord εἰκών (eikón), icoon, betekent beeltenis, portret of gelijkenis. Bij ons het meest bekend als iconen die geschilderd zijn met eitempera (pigment, eigeel en water) op hout. Toch vermeldt de traditie ook iconen die gemaakt zijn van metaal, ivoor, glasmazaïek en textiel. Een icoon heeft niet de pretentie om de fysieke wereld te verbeelden, maar wil verwijzen naar de geestelijke of transcendente werkelijkheid. Een icoon wil een werkelijkheid present stellen die groter is dan mensen met woorden kunnen uitdrukken.

De eerste iconen

Er bestaan diverse verhalen over de oorsprong van iconen:

1. In de eerste eeuwen van onze jaartelling werden in Egypte de zogenaamde El Fayoum-grafportretten gemaakt van overledenen. Deze portretten werden op de doodskisten bevestigd. De afbeeldingen werden geschilderd met was en verf die in het hout werd gebrand (encaustische techniek). Zowel de stijl als de verftechniek vertonen gelijkenis met de eerste iconen die geschilderd werden. Het meest opvallende kenmerk dat overeenkomt met de vroege iconen zijn de grote ogen met een vergeestelijkte blik. Hiermee werd uitgedrukt dat de doden vanuit het hiernamaals naar de wereld van nu kijken. De
2. In de middeleeuwen gaf het boek *Legenda Aurea* van Jacobus de Voragine een schat aan informatie omtrent heiligenlevens en kerkelijke feesten. Eén van die legendes vertelde over de evangelist Lucas die Maria schildert. Dit zou een van de eerste iconen zijn geweest. Waarschijnlijk omdat Lucas in zijn evangelie veel over Maria vertelt.
3. Er bestaat een legende die belangrijk is geworden bij het ontstaan van de iconentraditie. Het verhaal gaat dat koning Abgar van Edessa doodziek was. Hij laat een bediende naar Jezus afreizen en vraagt Jezus om hulp. Jezus drukt zijn gezicht in een handdoek en geeft die mee voor de koning. Wanneer de koning de afdruk van het gezicht van Jezus tegen zich aanhoudt, geneest hij. Deze afdruk van Jezus' gezicht op de handdoek geldt daarna als eerste voorbeeld om na te schilderen of af te beelden. In de icoonschilderkunst is dit eerste voorbeeld bekend geworden als het Mandylyon, een niet door mensenhanden gemaakte icoon. Het beeld van Christus Pantocrator zou hiervan zijn afgeleid.

Het doel van iconen

Iconen toonden in oorsprong de verbeelding van Jezus Christus, Maria als Moeder Gods, engelen en heiligen of een gebeurtenis uit het Oude of Nieuwe Testament. Iconen lijken niet op natuurgetrouwe afbeeldingen, zij hebben op geen enkele manier de pretentie om de werkelijkheid af te beelden. Ze pretenderen niet te willen uitdrukken hoe Christus er werkelijk heeft uitgezien. De taal van iconen heeft een fundamenteel andere klank. Bij een icoon heeft bijna alles een symbolische betekenis. Dat betekent dat je moet worden ingewijd in de taal van de iconen. Je moet ze leren lezen en verstaan. Eén van de kenmerken van een icoon is dat er een ander perspectief te zien is dan het centrale perspectief zoals gebruikelijk in de westerse schilderkunst, waarbij het verdwijnpunt op de horizon ligt. Op iconen wordt vaak het omgekeerde perspectief toegepast waarbij het verdwijnpunt eindigt in de toeschouwer die er naar kijkt. De boodschap waarover de icoon vertelt vindt haar weg naar het hart van de toeschouwer. Door dit kenmerkende perspectief komt het licht op de icoon niet uit een bepaalde hoek en veroorzaakt geen schaduw: het licht is overal. Een mooi voorbeeld daarvan is de icoon van de Christus Pan-

tocrator. Hier wordt Christus meestal verbeeld met een Bijbel in zijn hand in omgekeerd perspectief. De woorden uit de Bijbel verdwijnen in het hart van de toeschouwer.

Mensen hebben al vanaf de 5e eeuw iconen gemaakt om het onzichtbare zichtbaar te maken. Met als doel mensen deelgenoot te maken van het mysterie, de mystiek van het christelijk geloof, de wijze waarop God zich aan ons mensen kenbaar wil maken. De icoon van de verheerlijking van Jezus op de berg Tabor – Transfiguratie – wordt vaak als voorbeeld gebruikt om duidelijk te maken wat het doel is van de icoonschilderkunst, namelijk: het transparant maken van het goddelijke in de menselijke wereld. Bij de verheerlijking op de berg is er sprake van een gedaanteverandering van Jezus voor de ogen van de discipelen. Het is God zelf die Jezus zijn Zoon noemt. Er is sprake van een oogverblindend Licht waar de discipelen getuige van zijn. De icoon van de verheerlijking op de berg maakt duidelijk dat God nog altijd in ons leven hier en nu present is. Een icoon is geen beeld om te aanbidden, maar een beeld dat duidelijk maakt dat wij in contact kunnen komen met God en met Jezus Christus.

Een icoon is een verbeelding die het Licht wil oproepen en zich wil verbinden met de taal van het hart, de taal van de ziel, de hartentaal van de christelijke traditie. Iconen worden wel ‘brengers van Licht’ of ‘ladders naar de hemel’ genoemd, of ‘vensters naar de eeuwigheid’. Een icoon is dus nooit zomaar kunst, maar een verbeelding waarin de kunstenaar, de gelovige en God samenkomen.

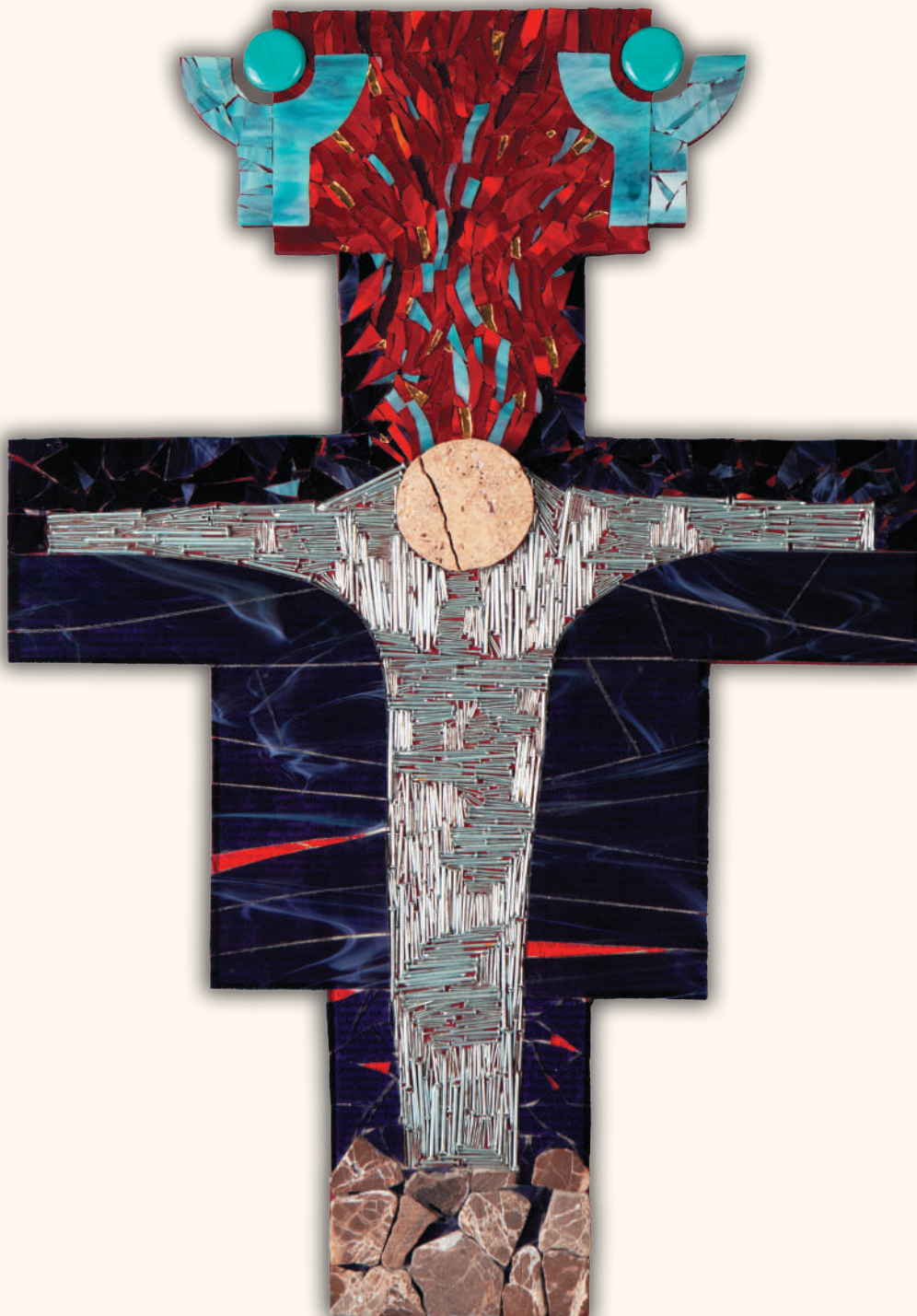
De geschiedenis van iconen

Oost en West

In het kort beschrijf ik hier een aantal hoofdlijnen van de eeuwenoude traditie van iconen. Voor meer informatie verwijs ik graag naar de literatuurlijst met daarin de door mij geraadpleegde literatuur.

HOOFDSTUK IV

**27 EIGENTIJDSE ICONEN BESCHREVEN
EN TOEGELICHT**

1 PANTOCRATOR (1)

Christus Albehoeder / Albeheerser

Gebaseerd op: Johannes 1:1-12

De icoon Christus Pantocrator is een verbeelding van Christus als 'Hij die alles geschapen heeft en over het universum heerst'. Deze icoon is geïnspireerd op de eerste verzen van het evangelie naar Johannes:

In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen. Er kwam iemand die door God was gezonden; hij heette Johannes. Hij kwam als getuige, om van het licht te getuigen, opdat iedereen door hem zou geloven. Hij was niet zelf het licht, maar hij was er om te getuigen van het licht: het ware licht, dat ieder mens verlicht en naar de wereld kwam. Het Woord was in de wereld, de wereld is door hem ontstaan en toch kende de wereld hem niet. Hij kwam naar wat van hem was, maar wie van hem waren hebben hem niet ontvangen. Wie hem wel ontvingen en in zijn naam geloven, heeft hij het voorrecht gegeven om kinderen van God te worden.

Deze Bijbeltekst is te lezen onder het zachtgele glas. Het zachtgele glas weerspiegelt het Licht van

God dat van Jezus uitgaat. De tekst omstraalt Jezus Christus in wie hij is, wat hij doet en hoe hij zich aan ons laat kennen. De lichtbaan vertrekt vanaf de linkerkant om kenbaar te maken dat het Woord van God waardoor alles is ontstaan in de wereld is gekomen.

De rode kleur van Jezus' basiskleed verwijst naar zijn goddelijkheid. De blauwe mantel daaroverheen naar zijn mensheid. Op deze manier geeft de klassieke traditie aan dat Jezus mens is geworden en op aarde heeft geleefd.

De klassieke traditie laat bij de Pantocrator de volgende inscripties zien: Hij die is, het Griekse $\Theta \omega \text{N}$ of 'O ω N, de Zijnde. Daarmee wordt de naam van Jezus gelijk gesteld met de Naam van God zoals het Oude Testament vertelt: JHWH, Ik zal er zijn. Deze inscripties zijn op de eigentijdse icoon niet aangebracht omdat de tekst uit Johannes al zegt wie Jezus is. Nog een verschil met de traditie is dat er geen hand te zien is met het zegenend gebaar. Ook het zegenend gebaar ligt besloten in de tekst uit Johannes.

Materiaal: hout, marmer, bladgoud onder glas, glas, Bijbeltekst onder glas.

3 TRINITEIT

Cirkel van liefde

Gebaseerd op: Genesis 18:1-8, Deuteronomium 6:4-5

De Drie-eenheid of Triniteit is de oerkern van het christelijk geloof: God, Jezus en de heilige Geest als hoogst denkbare vorm van liefde. Drie uitingen van God maar wel één in wezen. Het gaat hier om een mysterie dat ten diepste onvoorstelbaar is. De christelijke traditie heeft ermee geworsteld hoe de Drie-eenheid te begrijpen, te formuleren en af te beelden.

In de 15e eeuw krijgt de Russische monnik Roëblev de opdracht om een icoon van de Drie-eenheid te maken met de volgende woorden: 'Opdat de medebroeders door het aanschouwen van de icoon met vreugde vervuld zouden worden en hun blik zouden afwenden van de door haat veroorzaakte verscheurdheid van de wereld. Om zich te laten inspireren door de liefde die God is.' Deze geschilderde icoon werd vanaf die tijd de norm. De icoon is gebaseerd op Genesis 18:1-8 waar drie engelen bij Abraham en Sara op bezoek komen. Zij verwijzen in de traditie naar de Drie-eenheid. Roëblev liet bijna alle historische bijkomstigheden weg behalve de eik van Mamre, het huis van Abraham en de beker.

Op de door mij gemaakte moderne icoon van glasmosaïek heb ik gekozen voor drie volledig gelijkwaardige gestileerde figuren als verwijzing naar God de Vader, Jezus Christus de Zoon en de heilige Geest. Voor het materiaal van hun hoofden heb ik gekozen voor marmer om daarmee aan te geven dat God niet vast te leggen is in een beeld maar daar altijd boven uitstijgt.

De Drie-eenheid is te zien in een cirkel die symbool staat voor de goddelijkheid. Op de icoon van

Roëblev is een tafel in blokvorm zichtbaar als verwijzing naar het aardse bestaan. De blokvorm oftewel vierkant is op de door mij gemaakte icoon zichtbaar als een rand om de cirkel heen, symbool van de wereld. Het vierkant is bewerkt met leisteen, zwart van kleur als verwijzing naar de gebroken wereld, naar de aarde die zucht en kreunt. Zwart leisteen verwijst eveneens naar het *tohoe wabohoe*, het aller-eerste begin waar Genesis 1 over spreekt, een wereld waarin alles nog leeg en donker was. Toch is onder

het zwart van de leisteen de kleur rood te zien, als verwijzing naar de goddelijke stroom waarin de wereld opgenomen is: God die de wereld draagt.

Roeblev laat op de blokvormige tafel een open rechthoek zien, dit is de plek waar wij als mensen worden uitgenodigd om deel te nemen aan de kring van Gods liefde. In mijn icoon gaat de overgang van het zwarte leisteen naar de cirkel van liefde langs een dun rood opstaand randje: men moet een welbewuste stap zetten om de cirkel van liefde binnen te willen gaan.

De drie figuren hebben een mandorla, een amandelvormige nimbus van goud. Ze zijn met elkaar verbonden, zo worden drie personen één. Aan de onderkant worden de mandorla's doorkruist door een kleinere cirkel, bewerkt met rood glas. Dit is de plek waar de uitnodiging naar ons mensen plaatsheeft. De tekst uit Deuteronomium 6:4-5 is hier te lezen: Hoor, Israël: de Heer is onze God, de Heer is

één! Gij zult de Heer uw God liefhebben met geheel uw hart, met geheel uw ziel en met geheel uw kracht. (NBG '51)

Wij mensen worden gastvrij uitgenodigd om deelgenoot te worden van de liefdevolle ruimhartige gemeenschap die er is tussen de Vader, Zoon en heilige Geest. Die ruimte die God voor ons schept kunnen we ervaren in de Maaltijd van de Heer, de Eucharistie. Wanneer wij daaraan deelnemen worden wij verbonden met de Drie-eenheid.

De goddelijke Drie-eenheid wordt omgeven door rood glas, kleur van goddelijkheid en liefde. De tekst uit Genesis is te lezen onder het goudgele glas, de tekst uit Deuteronomium onder de cirkel van helderrood transparant glas.

Materiaal: hout, marmer, bladgoud onder glas, leisteel, glas, Bijbeltekst onder glas.

HOOFDSTUK VI

14 EIGENTIJDSE KRUISWEGICONEN BESCHREVEN EN TOEGELICHT

...den grote menigte in Jeruzalem
...haalden ze palmtakken en liepen ze de stad uit
...zeggend hij die komt in de naam van de Heer, de Koning
...aan die ging erop zitten, zoals geschreven staat: "Vrees niet, Sion,
...en hij zit op een ezel veulen." Zijn leerlingen begrepen dit aanvankelijk
...wa tot majesteit verheven was, herinnerden ze zich dat dit over hem geschreven
...ook gebeurd was. "De mensen die erbij waren geweest toen hij Lazarus
...dood opwekte, waren van die gebeurtenis blijven getuigen. Daarom ging de
...voet, omdat ze gehoord hadden dat hij dit wonderreken had gedaan." En de
...egen elkaar. "Is niet dat we niets bereikt hebben; kijk maar, de hele wereld
...De volgende dag was er al een grote menigte in Jeruzalem voor het feest
...n dat Jezus ook zou komen, haalden ze palmtakken en liepen ze de stad uit,
...n die naam van de Heer, de Koning van Israël." Jezus zag hun en zei tegen
...zoals geschreven staat: "Vrees niet, Sion, je koning is bij je, en hij
...eulen." Zijn leerlingen begrepen dit aanvankelijk niet, maar toen
...en was, herinnerden ze zich dat dit over hem geschreven stond en dat
...de mensen die erbij waren geweest toen hij Lazarus uit het graf
...de gebeurtenis blijven getuigen. Daarom ging de menigte hem ook
...et, omdat ze gehoord hadden dat hij dit wonderreken had gedaan.
...tegen elkaar. "Is niet dat we niets bereikt hebben; kijk maar, de hele
...n." De volgende dag was er al een grote menigte in Jeruzalem voor
...n dat Jezus ook zou komen, haalden ze palmtakken en liepen ze de
...bet. Terwijl ze riep: "Hosanna! Bezegend hij die komt in de naam van
...aakt." Jezus zag een ezel veulen en ging erop zitten, zoals geschreven
...konings in aantocht, en hij zat op een ezel veulen. Zijn leerlingen
...kijk niet, maar later begrepen Jezus tot majesteit verheven was, toen
...en dat het zo ook gebeurd was. "De mensen die erbij waren geweest
...hij Lazarus uit het graf riep en uit de dood opwekte, waren van die
...Daarom ging de menigte hem ook te gemoede, omdat ze gehoord
...nd gedaan." En de farizeeën werden tegen hem. "De hele wereld loept
...de hele wereld loept achter je aan." De volgende dag was er al een
...em voor het feest. Toen haalden ze palmtakken en liepen ze de stad
...n van de Heer, de Koning van Israël." Jezus zag hun en zei tegen
...reven staat: "Vrees niet, Sion, je koning is bij je, en hij zit op een
...leerlingen begrepen dit aanvankelijk niet, maar toen hij Lazarus
...nnerden ze zich dat dit over hem geschreven was, herinnerden ze
...die gebeurtenis blijven getuigen. Daarom ging de menigte hem ook
...noods haalden ze palmtakken en liepen ze de stad uit, zeggend
...dat we niets bereikt hebben; kijk maar, de hele wereld loept achter

1 INTOCHT IN JERUZALEM

Gebaseerd op: Matteüs 21:1-11, Marcus 11:1-11, Lucas 19:29-40, Johannes 12:12-15

Palmzondag of de Intocht in Jeruzalem is in de liturgie de zesde zondag van de veertigdagentijd. Palmzondag wordt ook wel de tweede lijdenszondag genoemd. Het is de overgang naar de stille week voor Pasen.

De spanning rondom Jezus neemt toe. Religieuze leiders zien een steeds groter gevaar in Jezus omdat steeds meer mensen hem gaan volgen. Politiek gezien is Jezus een probleem. De joodse religie wordt door de Romeinse overheerser gedoogd. Wanneer Jezus echter met zijn beweging voor onrust zorgt zou dat kunnen betekenen dat de joden in hun vrijheid van godsdienst worden ingeperkt.

Jezus en de discipelen zijn in Jeruzalem om het Pesach te vieren: het grootste en belangrijkste feest voor de joden, waarbij de herdenking van de uittocht uit Egypte wordt herdacht. Het was gebruikelijk om tijdens de pesachmaaltijd het Hallel te zingen (Psalm 113-118). Psalm 118 is een feestlied waarin bezongen wordt: 'Gezegend hij die komt in de naam van de Heer, hosanna in den hoge.' Voor veel mensen in die tijd was dit een lied vol glorie, in elk geval niet van lijden. Onder het zingen van dit lied en het roepen van hosanna – wat 'alle eer aan God' betekent – wordt Jezus juichend de stad binnengehaald.

Jezus gaat door de poort van de stad zoals ook in Psalm 118 klinkt: 'Open voor mij de poorten van gerechtigheid, ik wil binnengaan om de Heer te loven.' Door deze poort die naar de Heer leidt gaan de rechtvaardigen. Er zijn in het Nieuwe Testament maar liefst 63 verwijzingen naar deze psalm, waaruit je kunt concluderen dat dit een belangrijke

psalm was. Uit de reactie van de omstanders is te merken dat men een link legde tussen de psalm en Jezus die de stad binnenrijdt. Een andere tekst uit het Oude Testament die bij het volk bekend was, is te lezen in het boek van de profeet Zacharia, waarin wordt beschreven dat de Messias komt aanrijden op een ezel (Zacharia 9:9).

In de tijd dat Marcus zijn evangelie schreef, speelde de herinnering aan keizer Vespasianus waarschijnlijk een rol. Vespasianus was een Romeins krijgsman die intocht hield in Jeruzalem nadat hij de stad veroverd had, compleet met krijsgevangenen en geroofde tempelschatten. In alle opzichten verschilt hij van de intocht van Jezus. Zonder enig machtsvertoon reed hij de poort van de stad binnen op een ezel. De ezel is een lastdier, hij draagt een last, zoals ook Jezus' rol zou zijn. Jezus draagt al tijdens zijn leven een 'last' op een nederige, liefdevolle en barmhartige manier.

Op de icoon is Jezus te zien op een ezel. De ezel is weergegeven door slechts een contour, weggelaten uit het hout. De sfeer op de icoon is feestelijk. We zien een bontgekleurde stoet van mensen die blij zijn en met elkaar juichend 'Hosanna' roepen. Jezus krijgt een warm welkom. De mensen zwaaien met palmtakken zoals dat gebruikelijk was om een nieuwe koning welkom te heten. 'Vier feest en ga met groene twijgen', zoals Psalm 118:27 zegt. We zien een poort waar Jezus op afrijdt om zo de stad binnen te gaan als verwijzing naar Psalm 118:19. Het groene glas van de poort verwijst naar het nieuwe begin dat Jezus hier maakt.

Bij de intocht in Jeruzalem is er feestelijkheid alom. Weinig mensen vermoeden dat aan het einde van de week de stemming totaal zou omslaan. Dat de uitroep: 'Hosanna, hij die komt in de naam van de Heer', vervangen zou worden door 'Kruisigt hem'.

Materiaal: hout, marmer, bladgoud onder glas, glas, Bijbeltekst onder glas, keramiek.

2 ZALVING VAN DE VOETEN VAN JEZUS

Gebaseerd op: Matteüs 26:6-13, Marcus 14:3-9, Johannes 12:1-8

Zie ook nr. 16 van de eigentijdse iconen

De evangelisten vertellen alle vier over een vrouw die de voeten van Jezus zalft. Bij Lucas gaat het echter om een heel eigen verhaal, waarin het gaat om een vrouw van wie beweerd wordt dat zij een zondares is, misschien wel een prostituee.

Johannes vertelt dat Jezus zes dagen voor Pesach naar Lazarus gaat die hij uit de dood heeft opgewekt. Het is Maria, de zus van Lazarus, die hem eer wil bewijzen door zijn voeten te zalven met een kruikje kostbare nardusolie. Ze zalft zijn voeten en droogt zijn voeten met haar haren. Judas heeft vraagtekens bij deze – naar zijn idee – grote verspilling. In de nabije toekomst zal Judas voor dertig zilverstukken Jezus verraden en uitleveren.

Maria is dezelfde vrouw die eerder stil bij de voeten van Jezus zat en haar hart opende voor zijn goede boodschap, waarbij Jezus zei dat zij het goede deel gekozen had. In beide verhalen lijkt het nutteloos wat Maria doet. In Lucas' versie van het verhaal helpt ze haar zus Marta niet mee, maar zit ze stil bij de voeten van Jezus. In het verhaal van Johannes besteedt zij een jaarsalaris aan kostbare olie om de voeten van Jezus te zalven. Maria dient Jezus hier met alles wat zij heeft. Allereerst door de dure olie die haar een vermogen heeft gekost. Maar zij deelt ook iets van zichzelf door haar lange haar los te doen en daarmee Jezus' voeten te drogen. Iets wat in de openbare ruimte zeer ongepast was. Op de icoon is Maria verbeeld met heel lang, los haar. Het is een teken dat zij zich ontvankelijk en open stelt voor de liefde van Jezus zoals zij dat ook al eerder deed door stil te zitten bij zijn voeten.

De gezalfde voeten van Jezus verwijzen naar de voetwassing die alleen Johannes noemt. Voeten

worden in de Bijbel geduid als bringers van het heil. In het Oude Testament, in het boek Jesaja staat: 'Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode die vrede aankondigt, die de goede boodschap brengt, die heil verkondigt' (Jesaja: 52:7 NBG '51). In het Nieuwe Testament vermeldt de Romeinenbrief: 'Hoe schoon zijn de voeten van hen die de blijde boodschap van het goede brengen' (Romeinen 10:15). De nardusolie die door Maria wordt gebruikt is zeer kostbare olie; zowel Marcus als Johannes spreken over onvermengde olie. Het terracotta kruikje op de icoon verwijst daarnaar.

De zalving bij Marcus en Matteüs is een verwijzing naar de zalving van Jezus als Messias, als Koning. Bij Johannes heeft de zalving een meer mystieke betekenis. Maria wil Jezus de laatste eer bewijzen. Zij begrijpt dat het niet lang meer zal duren totdat Jezus ter dood veroordeeld zal worden. Maria vervult de rol van profetes. Zij belijdt met dit ritueel dat Jezus de Messias is en geeft alles wat ze heeft, haar kostbaarste bezit.

Op de icoon worden Jezus en Maria omgeven door zachtgeel glas, waaronder de Bijbelteksten zijn te lezen. Tussen hen in zijn stukjes rood glas te zien als teken van de liefde van Jezus waar Maria haar hart voor opent en van waaruit ze hem eer bewijst. De gebeurtenis wordt omgeven door het Licht van Christus. Dit Licht wordt begrensd door mensfiguren in donkergroen glas, als verwijzing naar de omstanders. Zij begrijpen niet wat Maria hier doet en houden hun hart daarvoor gesloten.

Materiaal: hout, marmer, bladgoud onder glas, glas, Bijbeltekst onder glas, terracotta kruikje.

3 VOETWASSING

Gebaseerd op: Johannes 13:1-17

In de Bijbelverhalen over de laatste maaltijd die Jezus met zijn leerlingen hield, zijn bij Matteüs, Marcus en Lucas het breken van brood en het delen van wijn de belangrijkste kenmerken. Johannes legt een ander accent, hij vertelt over de voetwassing die voorafgaat aan de maaltijd. Zowel bij Lucas als Johannes klinkt de oproep om brood en wijn te blijven delen, bij Johannes om ook elkaars voeten te blijven wassen. Zowel het delen van brood en wijn als het wassen van de voeten zijn tekenen van overgave.

Jezus had alle mensen lief en maakte geen onderscheid tussen jood of heiden. Liefhebben van mensen is een centraal thema in alle evangeliën. Jezus ging daarin tot het uiterste, de voetwassing is daar een mooi beeld van. Het wassen van iemands voeten was in die tijd nederig slavenwerk. In Johannes 13:16 zegt Jezus: 'Waarachtig, ik verzeker jullie: een slaaf is niet meer dan zijn meester, en een afgezant niet meer dan wie hem zendt.' Jezus trekt zijn bovenkleed uit en wast alle twaalf discipelen de voeten. Op de icoon verbeeld door Jezus met het witte kleed. Het is Petrus die daar moeite mee heeft, hij wil Jezus zelf graag dienen maar niet door hem gediend worden. Op de icoon wast Jezus de voeten van Petrus, er kijken twaalf discipelen toe. Petrus is

één van deze twaalf. In het tafereel is hij er als het ware even uitgelicht, de andere discipelen volgen na hem. Petrus is niet belangrijker dan de anderen.

De discipelen hebben ieder een eigen kleur, een eigen karakter. Ze zijn allemaal weergegeven met een wit hoofd als verwijzing naar de eenheid en gelijkheid van alle mensen waar Jezus over spreekt en waarover we kunnen lezen in de brief van Paulus aan de Galaten (Galaten 3:26-28).

Tussen Jezus en Petrus zien we blauw glas als verwijzing naar het water. Het blauwe glas vermengt zich met rood glas als verwijzing naar de liefde, waar het wassen van de voeten uiting van is. Petrus en Jezus worden omgeven door zachtgeel glas in de vorm van een hart als verwijzing naar het Licht en de liefde van God. Onder dit glas is de Bijbeltekst te lezen. Aan de rechterkant is de contour van een mens weergegeven. Die mens kan een ieder van ons zijn die de uitnodiging aanvaardt om een ander de voeten te willen wassen.

Materiaal: hout, marmer, bladgoud onder glas, glas, Bijbeltekst onder glas, glasnuggets.

4 MAALTIJD VAN DE HEER

Eucharistie

Heilig Avondmaal

Gebaseerd op: Matteüs 26:26-30, Marcus 14:22-25, Lucas 22:17-20,
1 Korintiërs 11:23-26

Op de avond van zijn overlevering hield Jezus met zijn leerlingen de pesachmaaltijd. Deze maaltijd is in de christelijke traditie model geworden voor de 'Maaltijd van de Heer': de Eucharistie of het heilig Avondmaal.

Zowel Matteüs, Marcus als Lucas spreken over deze maaltijd. Lucas vertelt dat Jezus de opdracht geeft om deze maaltijd steeds opnieuw te vieren om zo Jezus te gedenken. De 'Maaltijd van de Heer' is de oudste naam voor deze maaltijd en komt uit de brief van Paulus aan de Korintiërs (1 Korintiërs 11:20).

De Maaltijd verwijst naar de vele maaltijden die Jezus gedurende zijn leven hield met allerlei verschillende mensen. De Maaltijd verwijst ook naar het Koninkrijk van God dat eens zal aanbreken. Het Koninkrijk van God is gebaseerd op Gods belofte dat er een tijd zal komen waarin er geen strijd, onrecht of haat meer zal zijn. In plaats daarvan zal er vrede, gerechtigheid en liefde zijn. Het Koninkrijk verwijst naar hoe God de hemel en aarde heeft geschapen en de mensen heeft bedoeld. Wanneer we met elkaar de Maaltijd van de Heer vieren wil dat een voorproef zijn op de stralende toekomst die eens zal komen.

Jezus is weergegeven in rood met blauw glas in het midden van de twaalf discipelen die om hem heen zitten. Deze twaalf vormen met Jezus een cirkel waarvan Jezus het middelpunt is. Jezus deelt volop uit van zijn liefde en dat is te zien aan de kleine stukjes rood glas die de verbinding maken tussen hem en de discipelen. De discipelen hebben elk een eigen kleur als verwijzing naar de uniciteit van

ieder mens. Iedereen deelt iets van zichzelf tijdens deze bijzondere Maaltijd. Dat wordt zichtbaar in de kleine stukjes gekleurd glas die zich met elkaar en de stukjes rood glas van de liefde van Jezus mengen.

De veelkleurigheid van mensen is lang niet altijd gemakkelijk en dat kan mensen in de weg zitten om samen de Maaltijd van de Heer te vieren. Hoe troostrijk is het, dat de liefde van Jezus mensen met elkaar verbindt en de verschillen wil overstijgen. Als wij deelnemen aan de Maaltijd verbinden wij ons leven met dat van Christus Jezus.

De onderste rij wordt gevormd door zeven mensen. Ook hier heeft iedereen een eigen kleur. Deze personen verwijzen naar alle mensen die worden uitgenodigd om deel te nemen aan de Maaltijd. Het getal zeven staat in de Bijbel voor volheid, compleetheid en wil duidelijk maken dat iedereen die wil delen in de liefde van Jezus welkom is aan deze Maaltijd. De hoofden van zowel de discipelen als van de andere genodigden zijn verbeeld door wit glas. Wit als verwijzing naar de eenheid en gelijkheid van alle mensen waar Jezus over spreekt en waarover we kunnen lezen in de brief van Paulus aan de Galaten:

(...) want door het geloof en in Christus Jezus bent u allen kinderen van God. U allen die door de doop één met Christus bent geworden, hebt u met Christus omkleed. Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus.

Materiaal: hout, marmer, bladgoud onder glas, glas, Bijbeltekst onder glas, glasnuggets.